

Mösselova, Ševelevove „dvojice párnych mier“ systému dvoch štvorcov, konštrukcia „zlatého rezu“ za pomoci hviezdnicového päťuholníka (podľa Timmerdinga) a desaťuholníka, ďalej sama geometrická konštrukcia „zlatého rezu“ — $(\sqrt{5} - 1) : 2$ ako jedného z možných dvojíc mier systému dvoch kvadrátov a mohol by sa zakresliť aj postup, ktorým Le Corbusier v *Module* — vychádzajúc zo zlatého rezu, zo zdvojovania, z rozmerov ľudského tela — dospel k radom harmonických rozmerov.

Všetko spomenuté umožňuje geometria, resp. vlastnosti jej základných útvarov, akým je i kružnica a do nej vpísané pravidelné mnohouholníky.

Je preto nemožné a nesprávne vymýšľať nepružné kánony, systémy a zovšeobecňovať ich — vyhlásiť ich za „jedine platné“.

Nakoniec chcem poukázať na to, že každé obdobie malo svoju modulovú sústavu. I naša doba má svoj modul, ktorý sleduje hlavný účel: chce umožniť veľkovýrobu stavebných a konštrukčných prvkov, ktoré by boli vhodné pre veľké množstvo stavieb. Volil sa preto modul všeobecný, daný absolútnym rozmerom. Snahou bolo, aby bol *blízky hlavným rozmerom človeka*. O tom, či sa to

docielilo, hovoria stavby našej súčasnosti a teoretické články „za i proti“.

Našou snahou v súčasnosti, keď tvoríme nového človeka, nie je, samozrejme, používať stredoveké proporcionálne kritériá. Je však otázne, či v povojnovom období (keď bolo potrebné kvantum, keď sa náš modulový systém tvoril) sa pokračovalo správne a či sa problém s úplnou vážnosťou riešil. Le Corbusier študoval problematiku dvadsať rokov a až potom vydal svoj *Modulor*. Bolo by hľadám načase aj u nás aspoň podrobiť kritike naše priestory, najmä obytné, budované i dnes podľa zaužívaného modulového systému.

Snahou autora bolo odhaliť na našich stredovekých pamiatkach spomenuté vzťahy, antropometrickosť a geometrickú harmóniu tejto architektúry. Snahu o antropometrickosť musí mať i naša súčasná a nastávajúca tvorba. Tvorba životného priestoru bude musieť byť oveľa viac zameraná na človeka, na jeho formovanie. Samozrejme, že sa tak nebude diať stredovekými metódami, ale za pomoci nových metód, s novými stavebnými materiálmi a s novými, vyššími estetickými požiadavkami na krajšiu architektúru budúcnosti.

Poznámky

¹ B. P. Michailov, heslo „architektúra“ vo *Velkej sovietskej encyklopédii*, 3. zv.

² Fr. Kadeřávek, *Geometrie a umění v dobách minulých*, Praha 1935, 5.

³ V. P. Zubov, *Dědictví teorie architektury a úkoly jeho studia*, časopis Sovětská architektura, II, č. 1. 1952.

⁴ S. Klaučo, *Vyhovuje zavedená modulová sústava?*, Architektúra ČSSR, 1966, č. 3, 166.

⁵ J. Koula, *Pozerám sa na architektúru*, Dielo, 1966, 46.

⁶ Stieglitz, *Geschichte der Baukunst von frühesten Altertum bis in die neueren Zeiten*, Nürnberg 1827.

⁷ Cantor, *Geschichte der Mathematik I*, Leipzig 1880.

⁸ Dehio, *Untersuchungen über das gleichseitige Dreieck als Norm der gotischen Bauproportionen*, Stuttgart 1894.

⁹ Drach, *Das Hüttengeheimnis vom gerechten Steinmetzgrund*, Marburg 1897.

¹⁰ Knauth, *Strassburger Münster und Cheopspyramide*, Strassburg 1908.

¹¹ Discher, *Die deutschen Bauhütten im Mittelalter und ihre Geheimnisse*, Wien 1932.

¹² Viollet le Duc analyzoval architektonickú kompozíciu pomocou rovnostranného trojuholníka, rovnostranného trojuholníka do štvorca vpísaného a pravouhlého trojuholníka.

¹³ Zeising, *Neue Lehren von den Proportionen des menschlichen Körpers*, Leipzig 1854.

¹⁴ Luca Pacioli, *La divina proportione*, Benátky 1509.

¹⁵ Tvrdenie, že *Divina proportione* je zlatý rez, vyvrátil vo svojej rozprave M. Zloković; časopis Pregled architekture, 1955—1956, 4—5, str. 126.

¹⁶ Matila Ghyka, *Esthétique des proportions dans la nature et dans les arts*, Paris.

¹⁷ Podrobne rozpracovaná odborná literatúra je uvedená v článku J. Csemegiho, *A középkori építészet szerkesztési módszerei*, 1954. Článok vyšiel v zborníku Művészettörténeti tanulmányok a Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve III, Budapest 1954, 13, 1, z ktorého niektoré diela uvádzam v texte

¹⁸ W. Thomae, *Das Proportionenwesen in der Geschichte der gotischen Baukunst und die Frage der Triangulation*, Heidelberg 1933.